

— У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 23. ФЕБРУАРА 1884. —

ГОДИНА IX.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 19.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свака о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новчи. месечно. — Претплатна се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

ХАМЛЕТ.

Трагедија у 5 чинова, од Виљема Шекспира, с енглеског превео др. Лаза Костић.

(Наставак.)

ЧЕТВРТИ ЧИН.

ПЕТА ПОЈАВА.

Елениор. Соба у двору.

Долази Краљица и Хорације.

Краљица.

Ја нећу с њом да говорим.

Хорације.

Нестрпљива је, збиља, сметена:

Жалост је жива гледат'.

Краљица.

Шта ће ту?

Хорације.

Свог оца спомиње; зао, вели, свет,
све чује; стење, бије с' у срце,
на сламку срља, збори сметено,
с тек пола смисла: збор јој није ништ',
ал' ко је слуша тако бунцати,
нагађа нешто; речи распале
на своје мисли сваки накрпи;
kad мига, клима, млати рукама,
помислит' мораши, овде нешто јест',
неизвесно, ал' врло жалосно.

Краљица.

Ипак ми ваља с њом говорити,
да злуради не мисле горе зло.
Нек уђе

(Долази Хорације.)

Болесној души, грех је тако свак',
Маленкост свака нове беде знак:
Тако је невешт у свом страху гре',
да, кријући се, пизда себе пре.

Враћа се Хорације с Офелијом.

Офелија.

А где је лепа данска краљица?

Краљица.

Како ти је, Офелијо?

Офелија (пева)

По чему познах драгана,

Јесте л' га виделе?

Шеширић има, палицу,

И сандал-цишеле.

Краљица.

Куку, слатка госпођице! На што та песма?

Офелија.

Велите? Не, молим вас, чујте:

(Пева.)

Та он је умр'о, знадем, госпо,

Та он је умр'о, знам,

Над главом му је зелен бусен,

А чело ногу кам.

О, хо!

Краљица.

Ал' немојте, Офелијо, —

Офелија.

Молим вас, чујте.

(Пева.)

Покров му бео к'о горски снег,

Долази краљ.

Краљица.

Куку! Погледајте амо, господару.

Офелија.

По њему слатко цвеће;

Ал' оплакат' му драга век

Љубавном даждом неће.

Краљ.

Како сте, госпођице?

Офелија.

Добро, Бог, вам помог'о! Кажу да је сову-
њага била к'и једног чекара. Господи! ми знамо
шта смо, ал' не знамо шта ћемо бити. Бог буди
за вашим столом!

(Наставиће се.)

6 III - 9

ЛИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Библиотекар. Шаљива игра у 4 чина, написао Густав Мозер, превео Б. Галац.) Приказана први пут 18. фебруара о. г.

Да произведе жељени ефект, морао је Густав Мозер радњу своју преместити у Енглеску, у земљу особењака. Али то му није ни најмање сметало, да где којим особама својим додели немачка типска својства, која се међу Енглезима тешко налазе. Таким спољашњим ефектима за љубав створена је у „Рату у мирном добу“, од Мозера и Шентана, Мађарица Илка (у српској „преради“ Рускиња Даница), а у „Журфиксу“ од Хуга Биргера, фигура Мађара Имра Ботовића. Наравно, да такве фигуре морају одударати од берлинског друштва; а у том и лежи цео значин тих шаљивих игара. У овом нашем случају пак пренео је Мозер све међ стране елементе, а то, кад се добро промислимо, није било нужно. Могло се то све дододти и у Немачкој, а не би ни најмање било од лошијег ефекта, осим ако би се наглао који српски „прерадач“, те са своје стране преселио целу шаљиву игру у „наше крајеве“. Од каквог би пак то ефекта било, нећу ни да истражујем. Читаоци га могу себи већ замислити.

У „Библиотекару“ је лакријашење лозинка, ћаскање је девиза, неспоразум и промењивање карактерна црта, „чика из Индије“ клишејска фигура; а то је све вешта и рутинирана рука за позорницу удесила, да бисмо при летимичном посматрању још чисто рекл, да је „Библиотекар“ шаљива игра на свом месту. Али и при летимичном посматрању упале би нам у очи неспретне лакрије и грозна плиткост особито у четвртом чину. Ту као да је изнемогао Мозер, јер цела радња тако рећи изветри пред нашим очима, и колико је мајсторије показао иначе при завршивању сваког чина, последњи му није никако испао за руком, шта више, расплинио се тако, и тако се изгубио, да највећег ефекта, који при таким лакријама баш треба да је на крају, као завршни табл, управо није ни било, него се све свршило конвенционално, по „убицајеном поретку“. Љубавна изјава Лотерова чисто насеје немило дирнула, била је наметњива и стереотипна у исти мах, јер почиње са познатом и отужном фразом: Од оног тренутка, кад сам вас први пут видeo.... и т. д. Сцена пак, кад се Лотер свом стрипу одао, била је тако смешна (*lächerlich*), да прелази сваку границу недотупавности. Укебати је требао стари Мекдонелд свог синовица, укебати при ситуацији, у којој овај говори о себи као о синовцу му а да и не зна,

да стрип прислушкује. То би било од већег и компчијијег ефекта и доликовато би цељој глуми; али овако... Па онда онај спиритизам. Хајде де, он производи компичну ситуацију, али је на сваки начин требало избегти онај „Knalleffekt“ при завршетку трећег чина, где се гурају и где падају на земљу. Требало је само још једну пристојну тучу изнети на позорницу, па циркуски клауни били би готови.

Публика се до душе смејала, али се човек смеје и пајацима, а не тражи никаквог смисла у њиховим продукцијама. Но за такво што је позорница сувише илеменито место, и просто смеју за љубав не треба је понизити и достојанство јој смести с ума. Интелигентни људи имају тај чудан обичај, да при свакем хоће нешто и да мисле. А шта могу мислiti при „Библиотекару“? Ништа. Шта могу научити из те шаљиве игре? Ништа. Је ли у оште она оправдана? Је ли умесна? Је ли значајна, дубља, психолошка? Није, није па није. Радње пма, али 'нака рада то је накарада — да се послужим једном изреком Лазе Костића.

Представа је била тачна и складна. Улогу Мерслендову узео је у одсуству г. Милосављевића г. И. Станојевић на се, и право да кажем, решио ју је са свим добро. Г. И. Станојевић влада већ добро мимиком, и ретко му се деси, да му руке више кажу него уста; уз то му је глас пријатан, гибак и хармоничан, а нагласак свакда на свом месту. Од њега се можемо временом лепом успевању надати. Можда ни у јаквом позиву и положају није вола од већег замашаја, него у глумовању. Већ само то, што се гдекоји одaje тој струци, инволвира у себи велику наклоност и вољу према њој. У г. И. Станојевића види се то већ на први поглед. Али поред воље треба и труда, гвозденог труда, ако се хоће да напредује; а и то се види код г. И. Станојевића. На равном нивоу са вољом и трудом стоји дар, и право да кажем, и то се види у г. И. Станојевића. Само тако даље.

Гђа Рајковићи (Едита) и гђа Л. Хаџићева (Ева Вебстерова) приказале су улоге своје већ познатом вештином својом. Нису то баг зна-ка-кве улоге, а да би смо на овом месту о њиховој уметности још коју више морали прозборити. Имају те dame својих већих улога, у којима се већма истичу и о којима је вредно више и говорити.

Г. Барбарић (Хери Мерсленд) такође је једна од млађих снага. И он показује ону глумачку свету тројицу (вољу, труд и дар), која је апсолутно нужна, ако се хоће да дотера до нечег.

Ретко има он, као што Енглези кажу за мало неспретног човека, две леве руке, а и нагласак не напушта га свагда у згодним тренутцима. На позорници је окретан, брз, и док стече оне праве позоришне извештности, која се тек само временом стечи може, биће од бољих глумца. Ње гов Арнолд у „Виљем Телу“, Милан у „Сеоском лоли“ за цело су лепе фигуре.

Г. Лукис (Макдонел) опробана је снага. И ова је улога била према његовом досадашњем приказу: ексактна и ваљана.

Г. Димитријевић (Лотер Макдонел) показао је овом приликом своју лепу вештину, особито у мимици. Местимице су му погледи тако говорили, да не може бити боље. У сцени, кад хоће из књиге да чита Едити и Еви, па онда у сцени кад Гибсна препоручује Сари за медијум, и још у многим, где је нema игра његова много више складној целини допринела, него Мозерове речи.

Гђа Ђ. Диникића (Сара Гилдернова) показала је том улогом ремек-де-ло. Њен је приказ био тако одмерен и промишљен, да је и публику за собом повукла, те јој је живим пљескањем одала признање на мајсторској игри њеној. Наше добро мњење, које имадосмо при првом ступању њеном на овој позорници, ојачало је много и јача све већма. Бадава, одмах се види, ко је за позорницу.

Г. Марковић (Леон Ермедел) имао је незнанту улогу, али је био са свим на свом месту. Имамо да му приметимо то, да често диже румена у вис кад није потребно, и да не говори свагда природним гласом. Али, као што смо једаред већ рекли, то ће се временом изгладити, кад му позорница буде кућа обична.

Г. Ружић (Гибен) имао је овом приликом улогу, која не одговара са свим његовој нарави. И сам ми је рекао још пре представе: „Ух! морам да се лудим! Зашто тај Шера (Добриновић) није већ здрав!“ Ваља ми овде приметити, да се мало штеди, јер нема представе, у које не судељује, и то свагда у најзамашнијим улогама. Треба мало да се одмори, већ себи, свом здрављу за љубав. Наопако, кад би се и он поболео. За ових двадесет и четир године од кад глумује, дотерао је до највишег врхунца у српском глумаштву — сто, шта израђује она глумачка света тројица!

Гђа Ј. Добриновићка (Диксонова), која је примила улогу оболеле гђе С. Димитријевићке, приказала ју је на начин, који јој је својствен. О њеној глумачкој способности већ су и научењаци сложни: да је врло добра.

Г. Диник (Роберт) био је заиста класичан. Улоге те врсте особито су за тог вредног и даровитог глумца. У неким сценама се чисто проглаши, те изгледа дужи него што је, а глас уме

тако да удеши — било сад у трешти, у радости, у плачу, у смеју, у неком енергичном залетању — да свагда одговара ситуацији.

Г. Ђ. Станојевић (Дон) као да се није умео да нађе у рукавицама, јер често је прсте ширно и кречно; иначе показује лепу вољу за струку, коју је себи изабрао.

Г. Рашић (Трип) имао је незнанту улогу, а још незнантију г. Суботић (јослужитељ са жељезнице), тако, да је име његове улоге било дуже од саме улоге. Видили смо га само да је гарав и да је изнео неке торбе.

У опште, представа је била добра, а глума! Но, кад се држи на бечком дворском позоришту, држаће се и на нашем, јер ипак има у себи онај надрајај, који је за лакрдије најглавнија ствар, има смешних ситуација, смешних карактера, има хумора и досетака, па на послетку, кад се човек слатко наслеђе, не разбира много, шта га је навело на смеј. Но опет зато остајемо при првом мњењу нашем, што се тиче „Библиотекара“ као уметничке целине. Ту не понуштамо ни мало, шта више, са естетичног гледишта, још нам је пресуда била доста блага. Али смејали се јесмо, шта више драстична појава „медијума“ навела је и саме швигарице у глуми на смеј.

М. С-ћ.

П О З О Р И Џ Т Е.

* (Максим Црнојевић на Цетињу.) „Црногорка“ пише: „Синоћ (15. фебруара о. г.) представљало је „добровољно позоришно друштво“ наше чито-онице први пут трагедију дра Лазе Костића: „Максими Црнојевића“. Успех је био веома сјајан. Неки представљачи управо су изненадили публику свом вештином. Присуствовао је Његово Височанство кнез и многобројни народ. Представљачи су више пута изазивани бурним пљескањем, да им се изрази највише признање. Песник је телеграфским путем поздрављен. Општију оцену ове представе донећемо у броју „Црногорке“ који долази. У суботу (18. фебруара о. г.) представљаће се по други пут овај пести комад“

* (А. П. Островски). Том славном руском драматургу одредио је цар руски 3000 рубаља годишње награде, коју ће уживати докле год уживи. Запста лепо признање оних великих заслуга, које је Островски у руском народу себи стекао, за руско позориште пишући драме и шаљиве игре из руског народног живота.

* (Врачарица.) Неуморни управитељ хрватске опере у Загребу Јован и. Зајц пише нову комичну оперу, којој је надено име „Врачарица.“ Та ће опера бити готова за месец дана и још ће се ове позоришне сезоне певати на загребачкој позорници.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

19. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 13.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 23. ФЕБРУАРА 1884:

РОМЕО И ЈУЛИЈА.

ТРАГЕДИЈА у 5 чинова, написао В. ШЕКСПИР, с енглеског превео др. ЛАЗА КОСТИЋ,
за српску позорницу удешио А. ХАДИЋ.

ОСНОВЕ:

Ескало, кнез од Вероне	И. Стanoјevић.
Гроф Парис, рођак кнежев	Димитријевић.
Монтекић, } главе двеју породица, које живе у завади	*
Капулет, }	Милосављевић.
Ромео, монтекићев син	Ружић.
Меркуцио, кнежев рођак и ромеов пријатељ	Барбарић.
Бенволио, монтекићев братић и ромеов пријатељ	Марковић.
Тибалто, братић грофице Капулетовице	Љ. Стanoјevић.
Отац Лаврентије } калуђери из реда светог Фрање	Лукић.
Отац Јован	Суботић.
Валтазар, ромеов слуга	Рашнић.
Сима, капулетов слуга	Динић.
Грофица Капулетовица	Д. Ружићка.
Јулија, капулетова кћи	М. Рајковићка.
Дојкиња јулијина	Ј. Добриновићка.

Грађани из Вероне. Људи, жене, родбина монтекићева и капулетова. Образине, стража, пратња.
Збива се већином у Верони, а почетак петога чина у Мантови.

У суботу 25. фебруара први пут: „ПРОВОДАЦИЈЕ.“ Шаљива игра у 5 чинова, написао
Милан Савић. (Ова шаљива игра добила је од „Матице Српске“ расписану награду од 200 ф. а. вр.)

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после
подне, а у вече на каси.

Болује: П. Добриновић.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.